

FYHRI JAKTLAGS HISTORIE

Elgjakta i Sørum er i 2011 fra 5. oktober og varer ut måneden. Det er mange jaktinteresserte i laget, og her er Fyhri jaktlags historie, nedskrevet av Jan Ole Dahl, Trygve Sæther og Kåre Bøhler til lagets 80-årsjubileum i 2009.

Oppstarten

Det var en gang... Slik begynner mange eventyr, så også vårt. Året var 1929, det var trolig tidlig høst og noen hadde sett elgspor oppe i åsen. Det hendte stadig vekk at Hans Fyhri og Kristian Sæther møttes og slo av en prat på Meieritrappa. Men disse sporobservasjonene hadde satt i gang prosesser i flere skogeieres tanker. Under samtalen kommer Kristian inn på at noen oppe i Såkroken hadde snakket om at de ville gå på elgjakt. "Da kan dere vel bli med oss" sa Fyhri "for det skal vi også". Det ble nok flere samtaler utover, men vi kan nok trygt si at Fyhri jaktlag ble etablert under den første samtalen på Meieritrappa.

Og endelig kunne laget dra på sin første jakt. Det var 10 mann: Hans Fyhri, Kristian Sæther, Ludvig Sæther, Laurits Berg, Syver Lohne, Tormod Iversen, Erling Hauglund, Olaf Bingen, Even Tømte og en unggutt på 16 år: Ole Flaen. Jakta ble konsentrert om Jultonåsen. Det ble ingen elg første året.

Den første elgen

Det ble ingen elg de tre første årene. Elgbestanden var liten og laget hadde ikke egen hund. De prøvde først, trolig i 1930, med ei harabikkje, men det ble det ikke noe greie på. I 1931 fikk de gjennom Anton Bøhler utlånt elgbikkje med hundemann fra Sørililaget. Disse gikk over terrenget uten å finne elg. Det er blitt fortalt at de rakk ikke å finne noe elgspor, for de måtte først innom alle postene for å smake på brennevinet. Etter denne jakta ble det bestemt å skaffe egen hund.

Det ble av jegerne stilt store forventninger til elgjakta i 1932. Det første året med egen bikkje. I tillegg var det blitt observert mer elgspor i terrenget.

Første jaktdagen gikk jegerne på post ekstra spente. Kristian Sæther og Ole Flaen hadde poster på overgangen mellom Svartputten og Ormstادتjernet. Da de kom på post om morran så de ferske spor etter elg som var kommet ned fra Egneråsen og gått østover. Bikkjekara hadde begynt søket syd i terrenget og kom utpå dagen fram til postene i Kjennsdalen, uten å ha hatt kontakt med elg. Ole Flaen fortalte om det observerte elgspor og Fyhri'n, som selv gikk med bikkja, satte den på sporet og den viste interesse og trakk. Elgen hadde gått rett østover mot Bingsåsen. Her bestemte Fyhri'n seg for å slippe bikkja. Elgen sto på åsen og det ble ganske snart standlos inne på åsen.

Ole Flaen forteller nå om den videre jakta:

"Vi hørte nå at det small et skudd i retning Bingsåsen. Det viste seg seinere at det var Tømte'n som hadde skøti på elgen – uten å treffe. Elgen ble skremt og vi kunne høre at losen flyttet seg i retning Jultonstua. Her ble det ny standlos. Losen forflytta seg på nytt opp på Jultonåsen og spenninga steig hos

oss. Etter noe tid stoppet losen, noe som kunne tyde på at elgen hadde tatt ut på nytt. Je satt med Remingtonrifla klar. Denne rifla kunne lades med bare en patron og var uten magasin. Je tog derfor fram en patron til som je holdt i venstre hånd. Plutselig fikk jeg se elgen som kom stigen nedover fra Gamlehytta med kurs for Egneråsen og rett mot posten min.

Je lotn gå helt ned til Kjennsbekken der den dreide litt mot høyre og bråstoppa. Skuddet gikk og elgen går opp på bakbeina og kaster seg rundt. Men da kom elgbikkja i møte med elgen, denne snur på nytt og løper mot tjernet. Je hadde i full fart ladet rifla på nytt og skyter. Je mister elgen av syne, men je hørte et kraftig dunk i bakken. Da ropte je opp til Kristian at den datt. Kristian kom ned lia fra sin post så kvisten spruta og spør "hvor liggern".

"Elgen ligger der" sa je, og pekte.

"Jeg syns den er så liten jeg" sa Kristian, "jeg trudde elgen skulle ruve noe i likhet med et velta høyllass jeg" sa han.

Elgen, som var ei 1 ½ års gammel kvige, ble vomma i full fart. På vegen opp til Gamle Fyhrihytta ble vi enige om at vi ikke skulle si noe om elgfallet – sånn umiddelbart. I hytta var resten av jaktlaget samla, dette var første jaktdagen og det ble håndhising og gjensynsglede. Vi ble så spurt om hvordan det hadde gått.

"Vi har skøti en" sa Kristian,

"Ja vi har skøti en vi au" repliserte Nils Nilsen.

"Ja da har vi to elger da" svarte Kristian.

S. H. Lohne reiste seg brått og satte øya på håndbaken til Kristian, der det var rester av blod, og utbryter "Det er sant".

"Javist er det sant" sier Kristian.

"Og her går dere fra elgen begge to" sa Fyhri'n.

"Ja det er vel ikke noe farlig det" sa je "elgen er jo dau den".

Da ble det liv i hytta med gratulasjoner og dotsup. Det var i denne forbindelse S. H. Lohne sa følgende bevingede ord: "Jeg skal syngre pent om deg en gang jeg Ole"

Så var det full fart ned til elgfallet der elgen ble gjort opp og kjøttet ble bært opp til hytta."

Historien sier ikke noe om når tid på natten feiringen ble avsluttet, men det er grunn til å tro at dette ble gjort grundig. Med dette var Fyhrihjelags første elgfallet et faktum.

Jegere

Som før nevnt var 10 mann med på første jakta.

Hans Fyhri	Imshaug
Kristian Sæther	Sæther
Ludvig Sæther	Sæther
Laurits Berg	Berg?
Syvert Lohne	Vangen
Tormod Iversen	Skulerud
Erling Hauglund	Skulerud
(Iversens svigersønn og lærer på Fosserud)	
Olaf Bingen	Bingen
Even Tømte	Bognerud
Ole Flaen	Flaen

Det var de samme jegerne også i 1930 og 1931.

I 1932 var det 13 jegere, to hadde sluttet og fem nye menn kom inn. Etter dette steg antallet jegere jevnt, og i 1939 var det 24 jegere.

Første året etter krigen var antallet nede i 19. I 1946 var antallet jegere oppe i 22. Etter dette har antallet jegere holdt seg på noen og tjue, med unntak av 1963 med 30 jegere og 1977 hvor det var med hele 31 jegere. Noen år har antallet vært under 20.

Det laveste antallet jegere etter krigen var i 1994 med 17. I 2009 har 25 jegere deltatt på elgjakten. Oversikt over alle som har deltatt på elgjakt i Fyhri Jaktlag kan leses på Historielagets nettsider www.sorum.historielag.

Elgfell i Egneråsen i 1947. Fra venstre Ø.Lohne, Ø.Aasnes, K.Sæther, L.Berg, H.Bøhler, Strand. Sittende på elgen H.Fyhri. Bildet er tatt hos Aasnes.

Kvinner

I 1999 fikk laget sitt første kvinnelige medlem. Det var Jorild Sæther. Hun er for øvrig oldebarn av Kristian Sæther. Jorild ble den første kvinne som felte elg i Fyhrilaget. Det skjedde i 2003 da hun felte en kalv i Lyslinja, øvre Julton. I 2004 kom Siri Wølneberg Bøthun med i laget. Jorild ga seg etter jakta i 2004, så i skrivende stund er det bare ei kvinne i laget.

Våpen

De første åra gjaldt nok begrepet: "Man tager hva man haver". Fram til 1951 var det ingen krav til våpenet. Noen hadde rifle. Som nevnt tidligere brukte Ole Flaen ei en-skudds Remington rifle når han felte den første elgen. Trolig var det sikkert noen som brukte hagle med rundkule i noen år. Etter hvert var det flere som tok i bruk Krag Jørgensen og etter krigen skaffet noen seg Mauser og enkelte det engelske våpenet Lee Enfield.

Fom 1952 var det bare lov å nytte rifle med ekspanderende ammunisjon. På 1960 tallet kom det en ytterligere innstramming ved at prosjektilet måtte ha en anslagsenergi på minst 200 kg på 300 meters avstand. Krag Jørgensen rifla tilfredsstilte ikke dette kravet. Mekanismen i våpenet tålte ikke at man ladet patronene kraftig nok. Det ble i loven imidlertid gitt dispensasjon for bruk av Krag Jørgensen tom 1974. Fra og med dette tidspunkt har våpnene blitt bedre og bedre.

De første våpnene hadde åpne sikter. Etter hvert gikk mange over til jaktdiopter. På 70-tallet ble kikkertsikter vanlig og etter hvert anskaffet flere og flere seg det. Enkelte sverget til at våpenets originale siktemidler var gode nok, men med stigende alder ble synet dårligere og til slutt ble det kikkertsikte på alle mann.

Skyteprøve/ jegerprøven

I 1964 ble det innført obligatorisk skyteprøve for jakt på storvilt. Det skulle skytes 6 skudd mot en-meters skive på 100 m. Man måtte ha 48 poeng for å bestå prøven. Denne prøven var overkommelig for de fleste, mens enkelte klundret en del før prøven ble bestått. Våpenet fikk helt sikkert skylda, mens problemet i de fleste tilfeller var at rifla hadde hengt på veggen og ikke blitt brukt siden jakta det foregående året. Flere og flere oppdaget viktigheten av å holde skyteferdighetene ved like.

I 1983 ble skyteprøven endret. Den nye skyteprøven består av 5 skudd mot en reinsdyrfigur og alle skuddene må sitte innenfor en 30 cm stor sirkel i figurens brystregion.

Etter noen år tok flere og flere til orde for at det måtte innføres obligatorisk treningsskyting. I 1993 innførte laget en intern regel om at alle i laget måtte vise fram dokumentasjon på minst 3 x 8 trenings-skudd for å få delta på årets jakt. Fom 1997 ble skyteprøveordningen endret til slik vi kjenner den i dag. Man må dokumentere minst 30 trenings-skudd fordelt på minst to dager før man kan gå opp til årets prøve.

I 1986 ble det innført obligatorisk jegerprøve for alle nye jegere. De som betalte Viltrygdavgift i 1985 ble regnet som godkjent jeger og slapp prøven. Jegerprøven består av 3 deler:

- Teoretisk del (frivillig)
- Praktisk kurs
- Teoretisk eksamen

Sørum skytterlag har arrangert treningsskyting og oppskyting. Fom 1990 har elglagene i Sørum stilt med anvisere. I 2008 ble skytebanen ombygget og fikk elektroniske skiver.

Elgokse skutt av Kristian Sæther i 1961. På Valsmoen.

Samband

Til å begynne med var jakta enkel og det var lite behov for kommunikasjon. Man hadde i praksis ubegrenset kvote (jfr matrikeljakt under kapittelet jaktkvoter) og med unntak av kalv var alle dyr skytbare. Karene ble enig om strategi på kvelden. Om morgenen var det bare å gå på post og sitte der til det ble mørkt. Kanskje kom bikkjemann innom i løpet av dagen. Hadde man viktig informasjon måtte man gå til naboposten eller vente på bikkjemann. Hørte man skudd, kunne det bety at noen skjøt på elg, men man hadde neppe stramme regler, og det kunne like gjerne være en rev som ble felt.

Fom 1952 ble det innført kvote på elg. Det var imidlertid så lite elg at faren for overskyting var svært liten. Fom 1959 økte bestanden og avskytingen voldsomt, og etter hvert fikk man behov for å kommunisere med hverandre. Laget tok i bruk signaler:

- Et skudd (etter forutgående skyting) betydde panneskudd og elgen var død.
- To raske skudd betydde bikkjemann hit.

Når kalveskyting ble pålagt, innførte man tre raske skudd etter panneskuddet for å tilkjenne at man hadde skutt kalv.

Walkie-talkie

I 1971 fikk Erling Bingen låne 2 Walkie-talkier av Erik Rosenlund. Rosenlund var sjømann, og han hadde kjøpt radioene når han var til sjøs. Laget kjøpte to radioer i 1975, og i 1976 kjøpte laget to radioer gjennom Hans Fredrik Egner. Hans Fredrik hadde kjøpt radioene på Gran Canaria noen år tidligere, og de

var i mellomtiden blitt brukt av flyklubben på Gardermoen. I tillegg var det også noen som hadde kjøpt privat Walkie-talkie.

Walkie-talkiene ble fordelt slik at ingen satt langt unna noen med radio. Dette var en formidabel nyvinning og forenklet jakten betydelig. Jaktleder kommuniserte med dem som hadde radio, og disse igjen gikk til de postene rundt seg som ikke hadde radio. På denne måten ble alle raskt informert, og man kunne til og med samle laget for ompostering.

Walkie-talkiene hadde også sine svakheter. De hadde kort rekkevidde, enkelte ganger ned til bare 400-500 meter. Var det klart vær og fri sikt kunne de gå flere kilometer. De var væravhengige, og under spesielle forhold hørte man "italienerne" minst like godt som naboposten. De fleste walkie-talkiene hadde to kanaler og en squelch-knapp, som måtte være riktig innstilt.

Det var heller ikke alle i den eldre garde som hadde like god kontroll på dette tekniske vidunderet. Batterikapasiteten var også dårlig, så butikkene og bensinstasjonene i Fallet hadde god omsetning på batterier. Det var nemlig bare noen få som hadde oppladbare batterier. Men uansett; walkie-talkiene var et framskritt som forenklet jakten. Etter hvert anskaffet alle seg walkie-talkie, og brukerferdigheten ble også bedre.

Når man brukte walkie-talkien kunne det bli en del støy. Det er sikkert mang en elg som har forlenget livet ved at sprakingen eller pipingene fra radioen røpet posten. Laget innførte sendetider, og dette ble meddelt hver jakt dags morgen. Det kunne være hver annen time eller av og til også "hel og halv". På denne måten kunne man ha radioen avslått for å skru den på til avtalt tid, eller hvis det smalt. Noen hadde ørepropp og kunne lytte hele tiden støyfritt.

Dette fungerte greit, i alle fall en stund. Enkelte synes det var lenge å vente på neste sendetid, spesielt hvis man hadde en dårlig post. Rett som var kunne man høre "hallo- er det noen som har hørt noe". Dermed var samtalen i gang, og det var ofte de samme personene som deltok i disse uoffisielle samtalene. Anders Hauglie var en av dem, og var det litt utpå dagen kunne det hende at han også kom med ei skrøne.

Ny radio

På begynnelsen av 90-tallet dukket en ny radio opp. Den ble omtalt som sikringsradio. Det var bare delvis riktig. Det riktige var jaktradio, hvor de som hadde behov for det (skogeiere) kunne få satt inn sikringskanaler. Den nye radioen hadde mye lengre rekkevidde og mindre støy. De første årene var det bare noen som hadde ny jaktradio. Dermed fikk vi to nett og jaktleder måtte ligge på begge. Han fikk da nesten ikke gjort annet enn å prate radio. Alle meldinger som kom inn på det ene nettet, måtte gjentas på det andre. Dette var uholdbart, og på årsmøtet i 1996 ble det bestemt at det bare skulle nyttes jaktradio. De som evt ikke hadde det, måtte skaffe seg informasjon selv. Fra og med 1996 har alle hatt bra samband.

Sekkens innhold

I alle år har matpakke vært en del av sekkens innhold. Fra oppstarten hørte også godt drikke til utrustningen. Dotsup var en selvfølge. Enkelte jegere greide å finne flere gode grunner til å ta seg en støyt. Kåre Bøhler har denne historien fra 1973, som var det første året han deltok på elgjakt: "Jeg skulle sitte på med en av de eldre kara til midtre havna på Berg. Da vi skulle ut av Peugeot-en spurte vedkommende om jeg hadde med noe dram. "Nei", sa jeg "vi skal jo på jakt". "Ja, nettopp derfor" lød svaret. Så snudde han seg til baksetet og drar fram en kartong med 3 stjerners cognac, tar en flaske, rekker den til meg og sier "Ta denne; du må jo ha med deg dotsup".

Fra slutten av 70-tallet innførte laget forbud mot å drikke alkohol mens den daglige jakten pågikk. For de yngre var dette en selvfølge, men for enkelte av de eldre var nok dette vanskelig. Det er temmelig sikkert at enkelte fortsatte å ha med seg dram i sekken i flere år etter at forbudet ble innført.

Losji

De første åra bodde jegerne på skauen. Noen bodde i Jutulheim, noen i Iversenhytta, og noen bodde i Flaenhytta. Jutulheim omtales senere mest som "Gamle Fyhrihytta". Jutulheim ble bygget i 1929. Det finner vi bevis for fortsatt. Over døra er det nemlig risset inn: "Jutulheim 1929" Trolig satte Fyhrin i gang byggeprosjektet på grunn av at han skulle på elgjakt. Det var Lauritz Berg som også deltok på den første jakta, som laftet hytta av ospetømmer. Det var flere og gode grunner til at man bodde på skauen. De første åra foregikk jakta i nord, og det var knapt noen som hadde bil. Videre spilte nok det sosiale en stor rolle.

Under krigen fikk Hans Fyhri bygget Gravdals-hytta eller Fyhrihytta som den omtales som i dag. Hytta ble neppe bygget bare på grunn av jakta, men den var helt sikkert en medvirkende årsak til at hytta ble bygget. Av hytteboka ser vi at hytta sto sentralt både for jakta og det sosiale de første årene etter krigen. Etter hvert som flere og flere fikk bil, og det ble jaktet på større deler av terrenget, flyttet jegerne hjem. Det er ingen notater om elgjakta i hytteboka etter 1962.

Formenn

Laget første formann var Hans Fyhri og han regjerte laget i hele 34 år. Etter Fyhrin overtok Ole Flaen, som var formann fram til og med 1971.

I deres regjeringstid var det enevelde. De plukket ut hjelpemann ved behov, enten det var til rådslagning eller praktisk arbeid.

Fom 1972 ble det innført valg av formann. Når vedtektene ble innført i 1979 ble formannen valgt for to og to år. Fom 1990 ble vedtektene endret slik at formannen velges for ett og ett år.

Lagets formenn har vært:

Hans Fyhri	1929 – 1962
Ole Flaen	1963 – 1971
Arne Sæther	1972 – 1973
Erling Bingen	1974 – 1974
Anders Hauglie	1975 – 1976
Hans Fredrik Egner	1977 – 1978
Johannes Dahl	1979 – 1980
Arve Egner	1981 – 1982
Harald Flaen	1983 – 1983
Hans Rønaas*	1984 – 1985
Ole Kristian Rønaas	1986 – 1987
Endre Stakkerud	1988 – 1991
Hans Rønaas*	1992 – 1993
Jan Ole Dahl	1994 – 1995
Ragnar Aas	1996 – 1999
Yngve Lohne	2000 – 2001
Aasmund Egner	2002 – 2004
Jan Ole Dahl	2005 –

*Hans Rønaas har senere tatt etternavnet Imshaug.

Jaktleder og hans ansvar

Hans Fyhri og Ole Flaen hadde nok noe enklere oppgaver enn i dag. Enhver jeger måtte selv stå til ansvar for sine handlinger. Svært få formaliteter, om noen, gjorde det enkelt å lede laget. Utover på 1960-tallet økte arbeidsmengden. Større kvoter, og etter hvert oppdelt kvote og mer byråkrati, medførte større press på lederen. Kanskje var dette grunnen til at Ole ga seg som leder allerede i 1971.

Begrepet "Jaktleder" dukker første gang opp i lover og regler i 1989 gjennom ny "Forskrift om forvaltning av hjortevilt". Her framkommer at alle lag som vil drive jakt på hjortevilt, skal ha en ansvarlig jaktleder.

Etter hvert har jaktleder fått svært utvidet ansvar og oppgaver, som følger:

- Sørge for jaktrett. Dvs søke om jaktrett både hos jaktrettshaver (grunneier) og elgforvaltning (viltnevd eller forvaltningsområde).
- Kontroll av at jegere har bestått årlig skyteprøve og betalt viltrygdavgift.
- Sørge for at laget disponerer ettersøkshund.
- Varsle viltnevd og-/eller forvaltningsområde om hvor lagets slakteplass er.
- Sørge for at alle jegere gis nødvendig informasjon.
- Sørge for at jakten gjennomføres iht lover og regler.
- Sørge for innsending av rapporter.

Årsmøte, styre, protokoll, dokumentasjon

Vår første dokumentasjon finner vi i hyttaboka fra Gravdalshytta, eller Fyhrihytta, som vi kaller den i dag. De første notatene er trolig skrevet i 1957. Her er det skrevet om oppstarten, og de fleste jegerne har skrevet om sin deltagelse fra de startet til 1957. Så er det skrevet fra 30-årsfesten i 1959, fra jakta 1960, 1961 og 1962.

Det neste vi har funnet er ei kladdebok med et referat fra et møte 12. november 1971. Av agendaen for dette møtet ser vi at det må kunne sidestilles med et årsmøte. På dette møtet trakk Ole Flaen seg som formann, og Arne Sæther ble valgt som hans etterfølger. Videre ble det på møtet valgt en jaktkomite og en festkomite. Det er grunn til å tro at formannen og jaktkomiteen utgjorde forløperen til et styre. I samme bok er det svært kortfattet referert fra et møte 21. august 1973. Her refereres gjenvalg til neste årsmøte uten å beskrive hvem eller i hvilke funksjoner. Videre finner vi begrepet "...det sittende styret", at Kåre Sæther er valgt til kasserer og hvem som inngår i festkomiteen.

Vi har funnet en "Regnskapsbok" som viser regnskapene fom 1973 og utover. I perioden 1974 til 1988 har vi Hans Imshaugs notater over felt elg. Her framgår, dato, skytter, hva som er felt, stort sett fellingssted og for enkelte også vekt. I 1979 fikk laget sin første protokoll, og fikk også laget sine første vedtekter. Her framgår at det årlig skal gjennomføres årsmøte, og at det skal være et styre på fem medlemmer. Det første styret besto av: Formann, sekretær, kasserer og to styremedlemmer. Styremedlemmene ble valgt for to og to år, og rollene ble valgt på årsmøtet.

Til å begynne med ble årsmøtet gjennomført sammen med jaktmøtet rett før jakta. Man foretok valg, men det nye styret startet ikke sitt virke før etter nyttår. Fra og med 1988 ble årsmøtet flyttet til siste halvdel av januar eller første halvdel av februar, som det heter i vedtektene. Derved kunne regnskapsåret følge kalenderåret, og man valgte et nytt styre som startet sitt virke umiddelbart.

I forbindelse med vedtektsendringene er styrets sammensetning blitt endret noe. I dag har vi følgende medlemmer i styret: Formann, nestformann, kasserer, sekretær og styremedlem. Styret konstituerer seg selv. I tillegg til styret velger laget en revisor og en valgkomite.

Vedtekter

Den 5. september 1979 vedtok laget sine første vedtekter. Vedtektene ble første gang endret i 1990. Dette var en stor gjennomgang, og vedtektene fikk da den formen de har i dag. Vedtektene ble så endret noe i 1994, 1997 og 2005. I 2009 ble det igjen en større gjennomgang.

Lagets vedtekter var tidligere vinklet mot administrative forhold, og i mindre grad rettet mot den praktiske jakten. Ved vedtektsendringen i 2009 ble den jaktmessige delen styrket, ved at det ble innført en "Jaktinstruks" som vedlegg til vedtektene. Det ble bare gjort mindre justeringer i selve teksten i vedtektene.

Logo

Høsten 1988 utarbeidet det daværende styret utkast til en logo. Endre Stakkerud hadde funnet et egnet bilde i et jaktblad. Med dette som utgangspunkt fikk de laget logoen slik vi kjenner den i dag.

Medlemsskap

Med vedtektene i 1979 ble også medlemsskapet formalisert. Det var bare medlemsmøter som kunne oppta nye medlemmer. Fom 2005 ble dette forhold forsterket ved at det bare er årsmøtet som kan ta opp nye medlemmer. Fom 2009 ble dette ytterligere forsterket ved at nye medlemmer først blir tatt opp som prøvemedlem i et år.

I 2002 kjøpte laget elgtrekker. For å dekke utgiftene måtte alle medlemmer innbetale kr 2500,- som en engangsavgift. Etter dette tidspunkt har alle nye jegere blitt avkrevd en innmeldingsavgift. Størrelsen på denne avgiften skal gjenspeile lagets verdier, og fastsettes ved opptak.

Æresmedlemmer og hederstegn

Laget har gjennom sine 80 år utnevnt to æresmedlemmer: **Even Tømte** og **Ole Flaen**.

Trygve Sæther har mottatt medalje for lagets elg nr. 500, og **Tom Erik Fladeby** har mottatt medalje for lagets hjort nr 1.

Elg nr. 500, skutt av Trygve Sæther

I 1966 fikk laget en vandrepokal av Søren Kraft. Vandrepokal betyr at den deles ut årlig. Den som først får tre napp får pokalen til odel og eie. Pokalen skulle utdeles årlig til den som felte flest elg. Pokalen ble utdelt første gang i 1966, og ble vunnet av Gunnar Thorbjørnsrud til odel og eie i 1978.

Etter få år oppdaget mange at det hadde uheldige sider å premiere den som felte flest elg. Når pokalen så ble vunnet til odel og eie i 1978, var laget enig i at den ikke skulle erstattes. Av inngraveringen ser man at den ikke er utdelt enkelte år. Dette skyldes trolig at flere jegere har felt like mange elg.

Pokalen har hatt følgende vinnere:

1966 Gunnar Thorbjørnsrud
1967 Helge Bøhler
1968 Even Tømte
1969 Kåre Sæther
1970 Helge Bøhler
1974 Gunnar Thorbjørnsrud
1978 Gunnar Thorbjørnsrud

Økonomi og kontingent

De første årene hadde laget neppe utgifter i det hele tatt. Ingen avgifter til stat eller kommune, og hver enkelt jeger sørget for seg.

Fra elgjakta i 1959. Fra v. Magnus Kolstad, Johannes Dahl, Kristian Sæther, Gunnar Thorbjørnsrud

En eller annen gang på 60-tallet begynte grunneierne å få betalt pr felt elg. Det første regnskapet vi har funnet er fra 1973. Laget felte 5 dyr og omsetningen var på 4414 kr. Bare drøye 100 kr av dette var til administrasjon. Kontingenten ble da på kr 230 pr jegerpart og for denne sum fikk hver jeger ca 35 kg kjøtt.

- **1974:** Da steg kostnadene til kr 11600. Den vesentligste økningen her skyldes at det ble felt 12 elg i 1974 mot 5 året før. Administrasjonskostnadene økte dramatisk til drøye 2000 kr. Ca halvparten av dette er utgifter til hundehold. I tillegg er det i regnskapet for første gang dukket opp utgifter til telefon og batterier. Kontingenten dette året ble da kr 572,50 og jegerparten ble på ca 75 kg kjøtt.
- **1975:** På grunn av at avskytingen dette året ble hele 16 dyr, økte kostnadene ytterligere til hele 15600 kr. I tillegg til høyere avskyting økte også utgiftene til hundehold og kjøp av 2 walkie-talkie. Administrasjonskostnadene var nå oppe i ca 4600 kr. Dette året ble kontingenten kr 710 pr part og jegerne fikk ca 97 kg kjøtt hver.
- **1976:** Kostnadene gikk ytterligere opp, til kr 16100. Utbetalingen til grunneierne steg med kr 1100 selv om antall felt elg gikk ned med 3 til 13. De høye administrasjonsutgiftene på ca 3500 kr skyldes blant annet kjøp av to radioer dette året også. Dermed ble kontingenten for 1976 på hele 687,50 pr part. Til gjengjeld fikk jegerne ca 70 kg kjøtt.
- **Fra og med 1977** ble grunneierne godtgjort med kjøtt, og utgiftene ble derved kraftig redusert. De totale utgiftene var ca 2500 kr. Pga av et overskudd på over 1000 kr fra foregående år nøyde man seg med 75 kr i kontingent dette året. Ettersom grunneierne fikk halvparten av kjøttet fikk hver jegerpart nå bare ca 51 kg kjøtt.
- **1978:** Lagets utgifter var 4600 kr. Kontingenten var kr 200 og hver jeger fikk ca 49 kg kjøtt.
- **1979:** Lagets utgifter var 3700 kr. Kontingenten var kr 250 og hver jeger fikk ca 29 kg kjøtt.

- **1980:** Lagets utgifter var 2800 kr. Kontingenten var kr 300 og hver jeger fikk ca 29 kg kjøtt. Dette året skjøt laget ytterligere en elg som ble kassert pga infisert kjøtt.
- **1981:** Lagets utgifter var 4800 kr. Kontingenten var kr 400 og hver jeger fikk ca 48 kg kjøtt.
- **1982:** Lagets utgifter var 6700 kr. Kontingenten var kr 400 og hver jeger fikk ca 41 kg kjøtt. Regnskapet dette året viser kjøp av lagshund for kr 1000. Store utgifter dette året gir likevel overskudd som forsterkes av at elgfesten gikk med nesten 3000 i pluss.
- **1983:** Lagets utgifter var 5400 kr. Kontingenten var kr 300 og hver jeger fikk ca 37 kg kjøtt.
- **1984:** Lagets utgifter var 7700 kr. Kontingenten var kr 300 og hver jeger fikk ca 40 kg kjøtt.
- **1985:** Lagets utgifter var 12500 kr. Kontingenten var kr 300 og hver jeger fikk ca 22 kg kjøtt. Dette året kjøpte vi ny lagshund til 2000 kr. Dette året bygde Hans Imshaug nytt skjul og laget inngikk kontrakt med Hans om samarbeid og vi fikk fast slakteplass. Ekstrautgiftene som utgjorde 4400 kr måtte selvfølgelig vi dekke.
- **1986:** Lagets utgifter var 10400 kr. Kontingenten var kr 300 og hver jeger fikk ca 35 kg kjøtt. Dette året har vi betalt 3080 kr til Direktoratet for naturforvaltning uten å greie å finne ut hva dette er for.
- **1987:** Lagets utgifter var 3500 kr. Kontingenten var kr 400 og hver jeger fikk ca 31 kg kjøtt.
- **1988:** Lagets utgifter var 16500 kr. Kontingenten var kr 500 og hver jeger fikk ca 31 kg kjøtt. En radio innkjøpt for 2579 kr.
- **1989:** Lagets utgifter var 12040 kr. Kontingenten var kr 500 og hver jeger fikk ca 31 kg kjøtt.
- **1990:** Lagets utgifter var 12685 kr. Kontingenten var kr 500 og hver jeger fikk ca 39 kg kjøtt. Fra og med 1990 ble det tillatt med 2 parter pr eiendom. Dette påvirket ikke utgiftene, men det ble flere som betalte kontingent og flere å dele kjøttet på.
- **1991:** Lagets utgifter var 20195 kr. Kontingenten var kr 500 og hver jeger fikk ca 33 kg kjøtt. Golvet i slakteriet ble malt for 4200 kr og kjøttssag ble innkjøpt for 2935 kr.
- **1992:** Lagets utgifter var 12566 kr. Kontingenten var kr 500. Dette året ble det innført nytt system for kjøttfordeling til jegerne. Det nye ble at kjøttet ble fordelt i forhold til hvor mange dager man deltok på jakten. For 1992 ble kjøttet fordelt med 3 kg/dag.
- **1993:** Lagets utgifter var 14441 kr. Kontingenten var kr 800 og jegerne fikk 4 kg/dag.
- **1994:** Lagets utgifter var 14993 kr. Kontingenten var kr 800 og jegerne fikk 4,5 kg/dag.
- **1995:** Lagets utgifter var 13901 kr. Kontingenten var kr 800 og jegerne fikk 2,8 kg/dag.
- **1996:** Lagets utgifter var 22065 kr. Kontingenten var kr 1000. Laget brukte kjøttskjærere for første gang til en kostnad av 3492 kr. Jegerparten ble på 2,2 kg/dag. Her må vi legge til at etter at kjøttskjærerne begynte snakker vi nå om renskåret kjøtt;ca1/3 kjøtt og 2/3 elgdeig. Dette året bygde vi kjølerom på Imshaug for 6775 kr.
- **1997:** Lagets utgifter var 21614 kr. Kontingenten var kr 1000 og jegerne fikk 3,5 kg kjøtt/dag .

- **1998:** Lagets utgifter var 23606kr. Kontingenten var kr 1000 og hver jeger fikk ca 3,8 kg kjøtt/dag.
- **1999:** Lagets utgifter var 28063 kr. Kontingenten var kr 1200 og hver jeger fikk ca 3,7 kg kjøtt/dag.
- **2000:** Lagets utgifter var 35759 kr. Kontingenten var kr 2000 og hver jeger fikk ca 3,6 kg kjøtt/dag. Fellingsavgiften økte med ca 20% dette året. Det skyldes at Storvaldet ønsket å styrke sin økonomi. Vi kjøpte oss en knivslipemaskin til 4000 kr.
- **2001:** Lagets utgifter var 40978 kr. Kontingenten var kr 2000 og hver jeger fikk ca 4,3 kg kjøtt/dag. Fellingsavgiften steg også dette året med ca 20%.
- **2002:** Lagets utgifter var 87959 kr. Kontingenten var kr 2500 (+2500) og hver jeger fikk ca 3,4 kg kjøtt/dag. Laget kjøpte elgtrekker. Trekkeren ble finansiert med en ekstraavgift på 2500 kr pr jeger. Innkjøpet ble således ikke noe kostnad for lagets driftsutgifter, men alt utstyr krever vedlikehold som igjen medfører utgifter de etterfølgende årene.
- **2003:** Lagets utgifter var 51764 kr. Kontingenten var kr 2500 og hver jeger fikk ca 3,8 kg kjøtt/dag. Dette året kjøpte vi bilhenger til trekkeren. Hengeren kostet 7000 kr og ble dekket over kassa. I tillegg hadde vi en utgift på kjølerommet på kr 2500 og det ble refundert kr 2250 for innskudd elgtrekker til jeger som gikk ut av laget (Arne Sæther).
- **2004:** Lagets utgifter var 45567 kr. Kontingenten var kr 2500 og hver jeger fikk ca 4,7 kg kjøtt/dag. Det ble refundert kr 4250 for innskudd elgtrekker til jegere som gikk ut av laget (Arve Egner og Alf Moe).
- **2005:** Lagets utgifter var 40533 kr. Kontingenten var kr 2750 og hver jeger fikk ca 3,8 kg kjøtt/dag. Elgtrekkeren ble reparert for 1257 kr.
- **2006:** Lagets utgifter var 55868 kr. Kontingenten var kr 2750 og hver jeger fikk ca 6,1 kg kjøtt/dag. I tillegg felte laget sin første hjort. Denne ble delt med ca 2,5 kg (inkl bein). Stor elgkvote (19 dyr) medførte økte utgifter med ca 6000 til kjøttskjærere og ca 5000 høyere fellingsavgift. Videre ble Jan Ole Dahl og Hans Imshaug sendt på Jaktlederkurs. Kostnad 3500 kr.
- **2007:** Lagets utgifter var 53408 kr. Kontingenten var kr 3500 og hver jeger fikk ca 5,2 kg kjøtt/dag. I tillegg fikk hver jeger ca 2 kg hjortekjøtt (inkl bein).Laget solgte en elgkalv (89 kg) av sin del for 8010 kr for å holde utgiftene nede.
- **2008:** Lagets utgifter var 68450 kr. Kontingenten var kr 3500 og hver jeger fikk ca 5,0 kg kjøtt/dag. I tillegg fikk hver jeger ca 3 kg hjortekjøtt (inkl bein). De som jaktet hjort fikk ytterligere 5 kg hjortekjøtt (inkl bein). Laget kjøpte fryseboks til 3799 kr og reparerte elgtrekkeren for 4684 kr. Laget solgte en elgkalv (100 kg) av sin del for 9000 kr.
- **2009:** Regnskapet er ikke avsluttet, men utgiftene blir ca kr ? . Kontingenten var kr 3500 (+1000) for elgjakt og kr 300 i tillegg for de som ville jakte hjort. Hver jeger fikk ca 5,7 kg elgkjøtt/dag og hjortejegerne fikk ca 1,5 kg hjortekjøtt (inkl bein). I 2009 byttet vi elgtrekker. God innbyttepris for den gamle medførte at vi måtte ut med drøye 30000 kr. 2/3 av dette ble dekket ved en ekstraavgift på 1000 kr pr part. Resten ble dekket over kassa. For å redusere utgiftene ble det solgt 70 kg elgkjøtt for 6300 kr.

Sørum, Skedsmo og Fet elgvald

Utover høsten 1997 ble det gjort endringer i elgforvaltningen. Forvaltningsoppgavene skulle i større grad overføres fra Viltnevdene til grunneierorganisasjonene. En forutsetning her var at forvaltningen skulle samordnes over passende områder, eventuelt på tvers av jaktlags- og kommunegrenser. Utover vinteren 1998 utarbeidet Sørum grunneierlag, Skedsmo grunneierlag og Fet grunneierforening en driftsplan for et område som grovt sett er begrenset av kommunedelet til Ullensaker og Nes i nord, Glomma i øst, Øyeren i sør og Leira/kommunedelet mot Gjerdrum i vest. Iht Hjorteviltforskriftene skulle Viltnemda i Sørum være driftsplanområdets overordnede myndighet ettersom størstedelen av området lå i Sørum kommune.

Driftsplanområdet fikk navnet Sørum, Skedsmo og Fet elgvald (til daglig: Storvaldet). Valdets areal er på 68313 dekar. Valdet ledes av et styre på 9 personer: to fra Sørum grunneierlag og en representant fra hvert jaktlag.

Første driftsplan som gjaldt perioden 1998 – 2000 ble godkjent av Sørum Viltnevd den 3. juni 1998. Driftsplanen la opp til en årlig avskyting på 20 – 25 dyr pr år, men Storvaldet måtte søke viltnemda om antall dyr hvert år. Det var Storvaldet selv som fordelte på type dyr. Videre var det Storvaldet som fordelte kvoten ut til jaktlagene, og som samlet inn fellingsrapportene og videresendte dem til Viltnemda. Det ble felt henholdsvis 24, 27 og 27 elg i denne perioden.

Neste driftsplan ble utarbeidet for perioden 2001 – 2003. Planen la opp til en avskyting på 25-30 dyr pr år. Valdet måtte søke om kvote hvert år. Det ble felt henholdsvis 30, 32 og 36 elg i denne perioden.

Neste driftsplan ble utarbeidet for perioden 2004 – 2008. Planen la opp til en årlig avskyting på 32-34 elg pr år. Iht driftsplanen skulle Valdet søke Viltnemda om kvote hvert år, men Viltnemda valgte å tildele Valdet en kvote på 170 dyr i femårsperioden (34 dyr pr år i gjennomsnitt). Pga meget stor elgbestand etter jakta 2005, valgte Valdet å søke om en ekstrakvote på 18 dyr til jakta 2006. Viltnemda godkjente 10 ekstra dyr, men opphevet samtidig driftsplanen slik at Valdet måtte utarbeide ny plan fom 2007. Det ble felt 35 dyr både i 2004 og 2005 og 44 dyr i 2006.

Driftsplanen for perioden 2007 – 2009 la opp til en avskyting på 129 dyr over treårsperioden (38 pr år pluss 15 ekstra pga for stor elgbestand). Det ble felt 50 dyr både i 2007 og 2008. Da ble driftsplanen opphevet, og ny plan utarbeidet for å komme i fase med Elgregionen.

Inneværende driftsplan ble utarbeidet for perioden 2009 – 2011. Planen legger opp til en avskyting på 130 dyr over treårsperioden. (40 pr år pluss 10 ekstra pga fortsatt for stor elgbestand). Det ble felt 51 dyr i 2009.

Fra og med 2006 har Storvaldet administrert hjortejakt. Hjortejakta er foreløpig bare åpen for jaktlagene i Sørum, og drives som fellesjakt på den tildelte kvoten.

2006: Valdets kvote var 2 dyr, begge dyr ble felt.

2007: Valdets kvote var 3 dyr, kun et dyr ble felt.

2008: Valdets kvote var 4 dyr, alle 4 dyr ble felt.

2009: Valdets kvote var 5 dyr, et dyr ble felt.

Jaktterrenget

Fyhri Jaktlag har i stort disponert terrenget i Sørum mellom Glomma og Rømua. Fra 1932 og fram til krigen disponerte laget terrenget i Nes helt ned til Henniveien, fordi Nilsen-kara på Henni var med i laget. Fra rett etter krigen og tom 1951 disponerte Sørilaget Valsmoen.

I 1968 ble det dannet et eget jaktlag med terrenget til Neslerud og Simarud i Sørum og Rønaas og Gran i Nes. Dette laget jaktet som eget lag tom 1971. Fom 1972 ble laget oppløst, og Fyhri Jaktlag overtok jaktretten for eiendommene.

Fra slutten av 1970-tallet kom også eiendommen Tømmerlenna med. Pga upraktiske grenser i Nes inngikk laget en avtale om makeskifte med Hvam Flakstadlaget i 1991. Vi ga fra oss jordene og skogen til Rønaas nord for Tømmerlennaveien, og fikk til gjengjeld skogen til Martin Eggum i Simarudåsen. Avtalen har ett års oppsigelsestid, og gjelder inntil den blir sagt opp av en av partene.

Etter dette har det ikke vært endringer i arealet som Fyhri Jaktlag disponerer. Størrelsen på jaktterrenget er i dag 21670 dekar skog.

Fra elgjakta i 1920: Johan Flaen og Kristan Sæther.

Poster

De første årene var det neppe noen faste poster. Jegerne plasserte seg der de selv fant det for godt. En av de første kjente postene var posten sør for Ormstadtjernet, der hvor Ole Flaen skjøt den første elgen. Denne posten fikk senere navnet "Dødsposten". Etter noen år ble det bygget en plattform oppe i ei gran. Dødsposten var nok en mye brukt post på 1930-tallet og de første åra etter krigen. En kunne se rester av plattformen opp i treet til langt utpå 1980-tallet.

Etter hvert ble det flere og flere faste poster. Hver jeger fant sine egne poster, hvoretter mange fikk sine kjente navn som Aasnesposten, Gunnarposten og Antonhullet. Disse tre postene er ikke lenger i bruk, mens andre fortsatt er i bruk som Arveposten, Helgeposten og Dahlposten.

Nye jegere som kom til måtte selv finne seg en egen post, selvfølgelig uten å ødelegge for gamlekara. Dermed måtte det bli en utkantpost, og sjansene for å se elg ble desto mindre. Dette systemet var urettferdig, og rundt 1970 ble det innført posttrekking.

Postrydding

Til å begynne med var det lite behov for rydding. Det gikk beitedyr over det meste av terrenget. Disse sørget for å holde vijkjærr og lauvtrær nede, så skogen var stort sett oversiktlig. Var det behov for postrydding ordnet "posteieren" dette selv. Utover fra midten av 1960-tallet forsvant beitedyra gradvis fra skogen, og lauvtrærne gjorde sitt inntog. Dette medførte større behov for postrydding.

Da posttrekkingen ble innført, ble postene første jakt dag trukket på jaktmøtet, som ble avviklet ca en uke før jakta. Dermed kunne hver enkelt selv ordne den posten han skulle ha første jaktdagen, og disse postene ble da godt ryddet. Når man senere i jakta kom til andre deler av terrenget, var postene neppe

ryddet. Da måtte man velge om man ville bruke noen minutter på å rydde, eller ta til takke med posten slik den var.

På slutten av 1980-tallet ble terrenget inndelt i roder. Medlemmene ble så fordelt på rodene, og hadde ansvaret for å holde orden på postene innenfor sine roder. Denne ordningen fungerer bra, og eksisterer fortsatt den dag i dag.

Jakttid

1962: 27. sept. - 10. okt.

1980: 27. sept. - 10. okt. + noe mer

1981: 27. sept. - 10. okt. + 19. - 23. okt.

1982: 27. sept. - 10. okt. + 18. - 23. okt

Godtgjørelse til grunneier

1973: Kr 0,18/da + kr 50,- for elgfall.

1974: Godtgjørelse for elgfall er borte og det ble utbetalt kr 0,43/da

1975: Kr 0,50/da.

1976: Kr 0,55/da.

KILDER

Hytteboka i Fyhrihytta

Elgen i Norge

Historisk tilbakeblikk ved jaktlagets 60-årslag av Kåre Bøhler og Jan Ole Dahl

Historisk tilbakeblikk ved jaktlagets 70-årslag av Kåre Sæther, Jan Ole Dahl og Rolf Aas

Referat og opptak fra "mimremøte" 16. Okt. 1989

Kåre Bøhlers lydbandopptak av samtaler med: Ole Flaen, Even Tømte m flere

Fyhri jaktlags regnskapsbøker fom 1973

Hans Imshaugs notater av felt elg i perioden 1974 – 1988

Fyhri jaktlags protokoller fom 1979

Jan Ole Dahls oversikt over jegere i Fyhri jaktlag gjennom tidene fra 1979 (oppdatert 1989 og deretter årlig oppdatert)

Foto: Trygve Sæther